

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.014.07.2020

Janusz Kozoń
Prezes Zarządu
Wielobranżowego Przedsiębiorstwa Komunalnego
Sp. z o.o. w Reszlu
11-440 Reszel, ul. 1 Maja 6

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 „Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Reszlu, ul. 1 Maja 6, 11-440 Reszel (dalej „WPK” lub „Spółka”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Kozoń – Prezes Zarządu WPK Sp. z o.o., od 6 maja 2019 r. Poprzednio stanowisko to obejmował: Marcin Bejnar w okresie od 24 sierpnia 2017 r. do 29 stycznia 2018 r., Ryszard Kawczyński od 29 stycznia 2018 r. do 4 kwietnia 2019 r. oraz Bogdan Zarożny - czasowe wykonywanie przez członka Rady nadzorczej czynności Zarządu od 4 kwietnia 2019 r. do 6 maja 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. 2. Zbieranie ścieków komunalnych. 3. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie osadów ściekowych. 4. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed/po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Cezary Kasznicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/110/2020 z 13 listopada 2020 r.

(akta kontroli str. 1-3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2020 (30 września) Spółka, na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków³ opracowała „Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych na lata 2018 – 2021”⁴, który został uchwalony przez Radę Miejską w Reszlu. W okresie tym, pomimo trudności finansowych, zmodernizowała ok. 180 m sieci kanalizacyjnej w mieście Reszel, wybudowała odcinek głównej sieci kanalizacji sanitarnej w m. Robawy oraz opracowała projekty: budowlany sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej w mieście Reszel, przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków. Złożyła też wniosek o dofinansowanie przebudowy oczyszczalni ścieków ze

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028 (dalej „Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu”).

⁴ Dalej „Wieloletni plan rozwoju”.

środków Europejskiego Funduszu Rozwoju -Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020⁵.

Spółka prawidłowo postępowała z komunalnymi osadami ściekowymi, przekazując je do zagospodarowania podmiotom, prowadzącym odpowiednią działalność gospodarczą lub badawczą oraz zagospodarowując je we własnym zakresie. Badania ścieków doprowadzonych do oczyszczalni ścieków oraz oczyszczonych ścieków odprowadzanych do rzeki Sajny, zlecała laboratorium posiadającemu odpowiednią akredytację.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości (w tym wynikające z kontroli Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie⁶, przeprowadzonej na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli) dotyczyły:

- przekazywania do Urzędu Gminy w Reszlu nierzetelnych danych do sporządzenia sprawozdania z realizacji zadań określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych⁷ za 2018 r. i 2019 r.,
- niewykonania rocznych i pięcioletnich okresowych kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych wymaganych art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁸, bowiem nie objęto kontrolą istotnych dla prawidłowego funkcjonowania oczyszczalni ścieków urządzeń i instalacji oraz 19 komór przepompowni sieci kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji Reszel,
- nierzetelnego wywiązania się m.in. z realizacji celów określonych w piątej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych⁹ (dalej „AKPOŚK 2017”¹⁰) poprzez nieplanowanie nakładów inwestycyjnych na realizację zadań związanych ze zbieraniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych,
- odprowadzania do rzeki Sajny oczyszczonych ścieków niespełniających dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń (BZT₅, ChZT_{Cr} oraz zawiesiny ogólnej) określonych w pozwoleniu wodnoprawnym,
- przekazania w maju 2020 r. komunalnych osadów ściekowych w ilości 12,5 Mg do wykonania okrywy rekultywacyjnej składowiska w Worplawkach zarządzanego przez WPK, bez wymaganego pozwolenia na przetwarzanie odpadów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

1.1. Spółkę zawiązała Gmina Reszel¹¹, która na dzień 17 listopada 2020 r. posiadała 100% jej udziałów¹². W tekście jednolitym Umowy Spółki z 17 kwietnia 2020 r. wskazano, że Spółka realizuje cele gospodarcze z zakresu użyteczności publicznej

⁵ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020 (dalej „RPO W-M”).

⁶ Dalej: „WIOŚ”.

⁷ Dalej: „KPOŚK”.

⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm. (dalej „Prawo budowlane”).

⁹ AKPOŚK 2017 – zatwierdzona przez Radę Ministrów z dnia 31.07.2017 r.

¹⁰ www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/krajowy-program-oczyszczania-sciekow-komunalnych - załącznik nr 2 Wykaz aglomeracji oraz przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017.

¹¹ Akt notarialny Repetorium „A” Nr 2687/93 z 31 maja 1993 r.

¹² 18 864 udziałów, 9 432,0 tys. zł kapitał zakładowy – 500,0 zł wartość jednego udziału.

i zadań publicznych Gminy oraz prowadzi działalność produkcyjną, handlową i usługową w celu zaspokajania potrzeb społeczności lokalnej. W umowie tej określono, według Polskiej Klasyfikacji Działalności (dalej PKD), przedmiot działalności w zakresie: gospodarki komunalnej, gospodarki mieszkaniowej, robót budowlano-remontowych i instalacyjnych, górnictwa i wydobywania, innych usług.

Zgodnie z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego¹³, przedmiotem działalności Spółki w zakresie gospodarki komunalnej było:

- pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody – PKD 36.00.Z,
- odprowadzanie i oczyszczanie ścieków – PKD 37.00.Z,
- roboty związane z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych – PKD 42.21.Z,
- zbieranie odpadów innych niż niebezpieczne – PKD 38.11.Z,
- obróbka i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne – PKD 38.21.Z,
- odzysk surowców z materiałów segregowanych – PKD 38.32.Z,
- działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami – PKD 39.00.Z,
- pozostałe sprzątanie – PKD 81.29.Z,
- działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zielonych – PKD 81.30.Z,
- pogrzeby i działalność pokrewna – PKD 96.03.Z.

(akta kontroli str. 4-20)

Spółka dysponowała, wymagany art. 16 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu, zezwoleniem na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na czas nieograniczony, na podstawie decyzji¹⁴ Zarządu Miejskiego w Reszlu z 21 sierpnia 2002 r. wydanej Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Reszlu, które uchwałą nr 18/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. Zgromadzenia Wspólników¹⁵, zmieniło nazwę na obowiązującą w toku kontroli NIK. W zezwoleniu wskazano m.in., że działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków obejmuje teren Gminy Reszel.

W styczniu 2018 r., ówczesny Prezes Zarządu WPK na podstawie art. 18 c ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu zgłosił do Burmistrza Reszla zmianę danych określonych w przedmiotowym zezwoleniu, tj. zmianę nazwy Spółki oraz adresu jej siedziby.

(akta kontroli str. 21-36, 65-66)

W badanym okresie Spółka realizowała zadania związane z gospodarką ściekową na terenie wyznaczonej uchwałą¹⁶ Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego, aglomeracji Reszel o równoważnej liczbie mieszkańców 6 026, z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Reszel, obejmującą zasięgiem miasto Reszel oraz miejscowości: Święta Lipka, Pilec, Wólka Ryńska, Lipowa Góra, Ramty, Robawy¹⁷. Gospodarkę wodno-ściekową prowadzono na obszarze całej Gminy Reszel, w tym na terenie 32 innych miejscowości nie objętych aglomeracją i nieposiadających sieci kanalizacji sanitarnych. Natomiast ścieki wytwarzane na terenie miejscowości Łęczany, która znajdowała się poza ww. aglomeracją, wprowadzane były lokalną siecią kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Łęczanach obsługiwanej przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

(akta kontroli str. 37-63)

¹³ Numer KRS: 0000190830 – wydruk z 17 listopada 2020 r.

¹⁴ GB.7036-1/02.

¹⁵ Akt notarialny Repertorium A numer 5168/2013 z 20.12.2013 r.

¹⁶ Nr III/66/14 z 30.12.2014 r.

¹⁷ Wszystkie miejscowości objęte wyznaczoną aglomeracją znajdowały się na terenie Gminy Reszel.

Długość sieci kanalizacyjnej zarządzanej przez WPK wynosiła od 52,7 km w 2018 r. do 52,9 km w 2020 r. (30 września), z których 21,3 km stanowiło własność Spółki, a 31,6 km zostało nieodpłatnie użyczone przez Gminę Reszel. Cała sieć kanalizacji sanitarnej była objęta obszarem aglomeracji.

Spółka posiadała mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków w miejscowości Reszel, na terenie której znajdował się jedyny punkt zlewny oraz 19 przepompowni w siedmiu miejscowościach znajdujących się na obszarze aglomeracji Reszel. Własnością Spółki była oczyszczalnia ścieków w Reszlu oraz cztery przepompownie ścieków (w tym po jednej w m. Reszel i Robawy i dwie w m. Pilec). Pozostałe przepompownie (15 sztuk) zostały użyczone przez Gminę wraz z ww. siecią kanalizacyjną.

(akta kontroli str. 64)

1.2. Opracowany przez WPK Wieloletni plan rozwoju został przyjęty uchwałą¹⁸ Rady Miejskiej w Reszlu z 22 lutego 2018 r. i w badanym okresie nie był aktualizowany. Określał on w szczególności: planowany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych, przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne i związane z racjonalizacją zużycia wody oraz wprowadzaniem ścieków, nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach oraz sposób ich finansowania. W Planie tym, w zakresie gospodarki ściekowej, założono realizację trzech zadań, tj.:

- Budowę elektrowni fotowoltaicznej o mocy 40 KW na terenie oczyszczalni ścieków. Przewidywane środki finansowe na realizację projektu wynosiły 278,8 tys. zł (bez wyszczególnienia wysokości środków własnych lub RPO W-M).
- Przebudowę i modernizację oczyszczalni ścieków, w tym: opracowanie projektu budowlanego i przygotowanie wniosku o dofinansowanie z RPO W-M. Środki finansowe na realizację zadania zaplanowano w wysokości: 130 tys. zł - projekt budowlany (środki własne), 15 tys. zł - przygotowanie wniosku o dofinansowanie (środki własne), 8 500 tys. zł - przebudowa i modernizacja oczyszczalni (bez wyszczególnienia wysokości środków własnych i RPO W-M).
- Zakup pomp do przepompowni ścieków (bez wyszczególnienia ilości i miejsc zamontowania). Przewidywane środki finansowe na realizację zadania 40 tys. zł (środki własne).

W Wieloletnim planie rozwoju nie wskazano terminów realizacji zadań, wskazano natomiast rok, w którym zamierzano wydatkować przewidywane środki finansowe, tj. w zakresie:

- oczyszczalni ścieków – w 2018 r. zaplanowano wydatki w wysokości: 130 tys. zł i 15 tys. zł odpowiednio na opracowanie projektu budowlanego oraz wniosku o dofinansowanie, a w 2021 r. – 8 500 tys. zł na jej przebudowę i modernizację,
- zakupu pomp – zaplanowano wydatki w wysokości: 20 tys. zł w 2018 r. oraz po 10 tys. zł w 2019 r. i 2020 r.

Dane przedstawione do AKPOŚK 2017 zawierały zadania dotyczące:

- Sieci kanalizacyjnych, w tym: budowy 0,89 km sieci (przewidywane nakłady finansowe 444,4 tys. zł), modernizacji 6 km sieci (3 000 tys. zł). Nazwy projektów, w ramach których zadania miały być realizowane, podano jako: 1) Modernizacja sieci sanitarnej w mieście Reszel 2) Modernizacja sieci deszczowej w mieście Reszel 3) Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej miasta Reszel. Rozpoczęcie zadań zaplanowano od początku 2017 r., a ich zakończenie z końcem 2021 r.

¹⁸ Uchwała nr LII/352/2018 z 22.02.2018 r.

- Oczyszczalni ścieków – zadanie inwestycyjne ujęto jako „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu”, a nakłady inwestycyjne określono w wysokości 4 500 tys. zł. Rozpoczęcie zadań zaplanowano na lipiec 2017 r., a zakończenie na grudzień 2020 r.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że: w Wieloletnim planie rozwoju nie wskazano liczby pomp, bowiem ujęto wymianę pomp, które uległy awarii, nie nadawały się do regeneracji i musiały zostać wymienione. Podał, że modernizacja sieci sanitarnej w mieście Reszel była zaplanowana przez Gminę Reszel nie przez WPK i dlatego nie znalazła się w Wieloletnim planie rozwoju. Nakłady inwestycyjne na „Przebudowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Reszlu” wstępnie zostały oszacowane na 8 500 tys. zł, po rozpoznaniu kosztów budowy i modernizacji podobnych obiektów m.in. w Olecku. Po przyjęciu koncepcji modernizacji i wykonaniu dokumentacji technicznej zostały obniżone do kwoty 4 500 tys. zł. Wskazał również, że w AKPOŚK 2017 została ujęta modernizacja kanalizacji deszczowej, aby po ujęciu w zbiorczy system kanalizacji deszczowej odpływu wód opadowych z terenu miasta uszczelnić system kanalizacji sanitarnej, eliminując tym samym powierzchniowy napływ wód opadowych, wód infiltracyjnych i drenażowych do kanalizacji sanitarnej.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił również, że główną podstawą opracowanego wieloletniego planu była bieżąca analiza finansowa działalności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w powiązaniu z zadaniami, które miały być realizowane przez Gminę Reszel, zawartymi w AKPOŚK 2017. Analiza zysków i strat rok do roku wskazywała na coraz większe nakłady na gospodarkę ściekową. Konieczność osiągnięcia standardów wyznaczonych przez dyrektywy unijne implementowane do prawa krajowego powoduje, że realizacja tych wymogów kładzie nacisk na optymalizację kosztów produkcji przy jednoczesnej modernizacji urządzeń. Prowadzenie stałego nadzoru nad działaniem sieci, przepompowni i oczyszczalni ścieków było punktem wyjścia do sporządzenia planu. Podał też, że Wieloletni planu rozwoju uchwalony przez Radę Miejską przewidywał, że przebudowa oczyszczalni ścieków będzie realizowana ze środków własnych spółki i dofinansowania zewnętrznego.

(akta kontroli str. 67-89, 663-671)

1.3. Dane o ilości ścieków doprowadzanych do oczyszczalni ścieków systemem kanalizacji ustalano na podstawie przepływomierza oczyszczonych ścieków¹⁹ wprowadzanych do rzeki Sajny, pomniejszonych o ilość ścieków dostarczonych taborem asenizacyjnym ze zbiorników bezodpływowych. W badanym okresie, ilość ścieków pochodzących z obszaru aglomeracji odprowadzanych do oczyszczalni ścieków systemem kanalizacji oraz dowożonych taborem asenizacyjnym wynosiła ogółem:

- 651 tys. m³ ścieków doprowadzonych zbiorczym systemem kanalizacji sanitarnej, z czego 233,2 tys. m³ w 2018 r., 235,6 tys. m³ w 2019 r. oraz 182,2 tys. m³ w 2020 r. (30 września),
- 11,4 tys. m³ taborem asenizacyjnym, z czego 4 tys. m³ ogółem (2 tys. m³ z obszaru aglomeracji) w 2018 r., 3,9 tys. m³ (0,2 tys. m³ – aglomeracja) w 2019 r. oraz 3,5 tys. m³ (2 tys. m³) w 2020 r. (stan na 30 września).

Spółka przyjmowała do stacji zlewnej, znajdującej się na terenie oczyszczalni, ścieki dostarczone własnym pojazdem asenizacyjnym oraz pojazdami stanowiącymi własność dwóch podmiotów gospodarczych. Podmioty te posiadały aktualne zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości

¹⁹ Spółka nie posiadała liczników ścieków surowych doprowadzanych kanalizacją sanitarną.

ciekłych. Natomiast Spółka odbierała ścieki ze zbiorników bezodpływowych na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach²⁰.

W okresie objętym kontrolą Spółka nie posiadała danych o ilości ścieków wytworzonych na terenie Gminy Reszel oraz ilości ścieków oczyszczonych systemem oczyszczalni przydomowych i oczyszczalni zarządzanych przez inne podmioty. Szacunkowa ilość wytworzonych ścieków na terenie Gminy Reszel, obliczona na podstawie sprzedanej wody przy założeniu, że 1 m³ wody = 1 m³ ścieków wynosiła: 238,7 tys. m³ w 2018 r., 225,6 tys. m³ w 2019 r. i 181,7 tys. m³ wg stanu na 30 września 2020 r.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że: ustalenie ilości ścieków odprowadzanych do szamb oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, a także do oczyszczalni ścieków w Łęzanach nie leży w gestii WPK. Dane o ilości ścieków powstałych i wywożonych z ww. urządzeń do oczyszczalni ścieków taborem asenizacyjnym zbiera kwartalnie Gmina Reszel. Spółka monitoruje ilość ścieków dowożonych do oczyszczalni ścieków w Reszlu własnym taborem asenizacyjnym i przekazuje dane wraz z ilością umów zawartych z odbiorcami na wywóz nieczystości z szamb i oczyszczalni przydomowych do Gminy Reszel.

(akta kontroli str. 90-98, 663-666)

W sprawozdaniach z oczyszczania ścieków miejskich i wiejskich, składanych przez Spółkę do Głównego Urzędu Statystycznego (dalej „GUS”) podano m.in., że w:

- 2018 r. oczyszczono 235 tys. m³, w tym ścieków dopływających zbiorczym systemem kanalizacyjnym 154 tys. m³ wytworzonych przez mieszkańców aglomeracji i 4 tys. m³ dostarczonych pojazdami asenizacyjnymi oraz 77 tys. m³ ścieków niezidentyfikowanych (pochodzących z wód infiltracyjnych oraz przypadkowych²¹ - 33,3% ścieków dostarczonych kanalizacją sanitarną),
- 2019 r. oczyszczono 237 tys. m³, w tym odpowiednio: 148 tys. m³ dostarczonych siecią i 4 tys. m³ dowieszone taborem asenizacyjnym (wytworzone przez mieszkańców) oraz 85 tys. m³ niezidentyfikowanych (36,5% dostarczonych kanalizacją),
- 2020 r. oczyszczono 238 tys. m³, w tym odpowiednio: 148 tys. m³ i 5 tys. m³ oraz 85 tys. m³ (36,5%).

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że: w wyniku codziennych dozorów sieci kanalizacyjnej, przepompowni i oczyszczalni ścieków stwierdzono zwiększony napływ ścieków w odniesieniu do ilości wody pobranej przez odbiorców, a jako przyczynę tego stanu wskazał powierzchniowy napływ wód opadowych, wód infiltracyjnych i drenażowych do kanalizacji sanitarnej. Podał też, że dlatego w AKPOŚK 2017 ujęto inwestycję polegającą na modernizacji kanalizacji deszczowej i kanalizacji sanitarnej aby wyeliminować niekontrolowane wpływy do sieci kanalizacji sanitarnej.

(akta kontroli str. 99-115, 663-666)

1.4. W okresie objętym kontrolą, na obszarze aglomeracji, Spółka realizowała jedną inwestycję pn. „Rozbudowa i przebudowa zewnętrznej sieci wodociągowej i grawitacyjnej kanalizacji sanitarnej z przyłączami w m. Robawy gm. Reszel”. W ramach tej inwestycji w 2020 r. wybudowano 153 mb. kanalizacji sanitarnej. Zadanie to wykazano w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2020 r.

²⁰ Dz. U. z 2020 r., poz. 1439 ze zm.

²¹ WPK Sp. z o.o. w Reszlu nie posiada danych, analiz oraz informacji o źródłach pochodzenia ilości ponadnormatywnych ścieków dopływających do oczyszczalni zbiorczym systemem kanalizacji z obszaru aglomeracji.

W przypadku modernizacji sieci sanitarnej w mieście Reszel (zadanie nr 1 - wg nazwy projektów w AKPOŚK 2017), WPK w 2019 r. wykonało etap modernizacji pn. „Przywrócenie pełnej przepustowości odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w parku miejskim w Reszlu”. W ramach tego zadania wymieniono na odcinku ok. 180 m rury z tworzyw sztucznych o średnicy 200 mm na rury kamionkowe o średnicy 400 mm oraz wymieniono sześć studni rewizyjnych.

W przypadku modernizacji sieci deszczowej w mieście Reszel (zadanie nr 2 w AKPOŚK 2017), Spółka do 8 lutego 2021 r. nie rozpoczęła jej realizacji, tj. nie opracowała projektu budowlanego, nie planowała środków finansowych na jej wykonanie oraz nie określiła źródeł ich pochodzenia. Rozpoczęcie zadań zaplanowano od początku 2017 r., a ich zakończenie z końcem 2021 r.

W odniesieniu do budowy sieci kanalizacyjnych wymienionych w AKPOŚK 2017 (zadanie nr 3 wg nazwy projektów) – Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej miasta Reszel), Spółka w czerwcu 2020 r. opracowała projekt budowlany obejmujący wraz z ww. kanalizacjami budowę sieci wodociągowej w obrębie czterech ulic miasta Reszel. Termin realizacji zadania zaplanowano do końca 2021 r.

We wrześniu 2018 r. opracowano projekt budowlany „Przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków w Reszlu”, a w lutym 2020 r. ustnie²² zlecono opracowanie wniosku o dofinansowanie. Do 4 lutego 2021 r. Spółka nie uzyskała dofinansowania²³ oraz nie rozpoczęła robót budowlanych. Zgodnie z AKPOŚK 2017 realizacja zadań inwestycyjnych na oczyszczalni ścieków miała się rozpocząć 1 lipca 2017 r., a zakończyć 31 grudnia 2020 r.

Prezes Zarządu WPK, w sprawie niepodjęcia skutecznych działań w celu dotrzymania terminów realizacji zadań inwestycyjnych ujętych w AKPOŚK 2017 wyjaśnił, że przedstawiciele WPK uczestniczyli w roboczych spotkaniach w Urzędzie Gminy w Reszlu, dotyczących planowanych na lata 2016-2024 inwestycji w zakresie kanalizacji deszczowej, sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Wypracowane stanowisko i zakres przewidywanych inwestycji został zapisany w KPOŚK 2017, przez Urząd Gminy w Reszlu i to Gmina Reszel będzie inwestorem przy wykonywaniu tych zadań, a WPK może pełnić funkcję inwestora zastępczego.

W sprawie zlecenia dopiero w lutym 2020 r. opracowania wniosku o dofinansowanie „Przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków w Reszlu” Prezes Zarządu wyjaśnił, że zmiany w zarządzie spółki na pewno przyczyniły się do opóźnienia w wystąpieniu z wnioskiem o dofinansowanie zadania ze środków RPO W-M. Podał też, że wniosek złożono mimo zbliżającego się upływu terminu realizacji inwestycji ponieważ możliwe jest przedłużenie terminu zakończenia zadania.

(akta kontroli str. 116-147, 667-671)

1.5. W badanym okresie, Spółka przekazała do Urzędu Gminy w Reszlu dane do sporządzenia sprawozdań z realizacji AKPOŚK 2017 za lata 2018-2019 w terminach umożliwiających przedłożenie ich do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, tj. odpowiednio: 16 stycznia 2019 r. oraz 27 stycznia 2020 r. Dane te dotyczyły w szczególności:

²² Umowa na opracowanie wniosku o dofinansowanie projektu „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 została zawarta w formie ustnej. W dniu 17 lutego 2020 r. Prezes zarządu, główny księgowy oraz specjalista ds. inżynierii omówili z osobą podejmującą się opracowania wniosku o dofinansowanie cel, termin realizacji zlecenia (złożenie projektu zgodnie z ogłoszonym konkursem i terminem składania wniosków) oraz wysokość wynagrodzenia (15 tys. zł) płatne po uzyskaniu dofinansowania. W złożonym oświadczeniu (Prezes zarządu i główny księgowy) podali, że rozwiązanie takie miało na celu uniknięcie przez Spółkę kosztów w przypadku gdy projekt nie zostanie zaakceptowany, a spodziewana kwota nie przyniesie spodziewanych rezultatów.

²³ Opisano w pkt 4.1.2. niniejszego wystąpienia.

- podstawowych informacji o aglomeracji oraz o oczyszczalni ścieków,
- długości sieci kanalizacji sanitarnej ogółem (52,7 km), w tym grawitacyjnej (31,7 km),
- ilości ścieków komunalnych odprowadzonych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni (233 tys. m³ za 2018 r., 236,8 tys. m³ za 2019 r. oraz ilości ścieków dostarczanych do oczyszczalni taborom asenizacyjnym z terenu aglomeracji (odpowiednio 2 tys. m³ i 0,2 tys. m³),
- ilości ścieków oczyszczonych i odprowadzonych do rzeki Sajny (235 tys. m³ i 237 tys. m³, wartości wskaźników w ściekach odpływających z oczyszczalni, tj. wprowadzanych do wód (BZT₅²⁴, ChZT_{Cr}²⁵, zawiesina ogólna),
- nakładów poniesionych w 2018 r. na oczyszczalnię ścieków – 81,8 tys. zł opracowanie dokumentacji budowlanej (faktura opiewała na 81,2 tys. zł) oraz źródeł pochodzenia nakładów (środki własne WPK).

W przekazanych danych do sporządzenia sprawozdania z realizacji AKOPŚK 2017 za 2019 r., Spółka wskazała w uwagach, że termin realizacji inwestycji dotyczącej przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków nie zostanie dotrzymany ze względu na ograniczone środki finansowe, niewystarczające na wkład własny.

Korekta danych do sprawozdania KOPŚK za 2018 r. przekazana 21 lutego 2019 r. dotyczyła, m.in.: współrzędnych geograficznych punktu zrzutu ścieków, szacunkowego udziału oczyszczalni w RLM korzystających z sieci oraz taboru asenizacyjnego, ilości suchej masy osadu ściekowego powstającej na oczyszczalni.

Spółka w przekazanych do Urzędu Gminy w Reszlu danych do sporządzenia sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017 za 2019 r. nie ujęła wykonanego zadania, tj. etapu modernizacji sieci kanalizacyjnej w Reszlu pn. „Przywrócenie pełnej przepustowości odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w parku miejskim w Reszlu”.

(akta kontroli str. 118-130, 148-212)

1.6. W latach 2019-2020 (30 września) Spółka nie była kontrolowana przez Burmistrza Reszla w zakresie zbiorowego odprowadzenia ścieków i związanych z tym zagadnień finansowych.

(akta kontroli str. 213-214)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Spółka do sprawozdania z realizacji zadań określonych w AKOPŚK 2017 za 2018 r. i 2019 r. podała nierzetelne dane dotyczące:

- ilości ścieków komunalnych odprowadzonych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni (233 tys. m³ za 2018 r., 236,8 tys. m³ za 2019 r.), podczas gdy z dokumentacji źródłowej Spółki wynikało, że na terenie oczyszczalni oczyszczono odpowiednio 233,2 tys. m³ (różnica 0,2 tys. m³) i 235,6 tys. m³ (różnica 1,2 tys. m³),
- nakładów poniesionych w 2018 r. na oczyszczalnię ścieków 81,8 tys. zł opracowanie dokumentacji budowlanej (wg faktury była to kwota 81,2 tys. zł),
- współrzędnych geograficznych punktu zrzutu ścieków oraz ilości suchej masy powstającej na oczyszczalni²⁶ (sprawozdanie za 2018 r.),

²⁴ Pięciodniowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu.

²⁵ Chemiczne zapotrzebowanie tlenu, oznaczane metodą dwuchromianową.

²⁶ Dane te zostały poprawione w złożonej korekcie sprawozdania.

- niewykazania wykonanego w 2019 r. etapu modernizacji sieci kanalizacyjnej w Reszlu pn. „Przywrócenie pełnej przepustowości odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w parku miejskim w Reszlu”.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że przekazanie danych do sprawozdań z realizacji AKPOŚK 2017 z 2018 r. i 2019 r., które musiały zostać skorygowane wynikało z nieumyślnego błędu pracowników. Ponadto wskazał, że w danych z realizacji AKPOŚK 2017 za 2018 r. pracownik przekazujący je do Urzędu Gminy podał sumaryczną ilość suchej masy osadu wykorzystanego a nie wytworzonego na oczyszczalni ścieków w roku sprawozdawczym. Po wyjaśnieniach błąd ten został skorygowany.

W sprawie niewykazania do sprawozdania za 2019 r. etapu modernizacji sieci kanalizacyjnej w Reszlu Prezes wyjaśnił, że podczas realizacji rewitalizacji parku miejskiego w Reszlu zbadano stan rurociągu kanalizacji sanitarnej, w wyniku którego natrafiono na znaczne zmniejszenie przepustowości rurociągu. Mając na uwadze zakres prac rewitalizacji m.in. wymianę nawierzchni dróg dojazdowych, alejek pieszych, ustawienie elementów małej architektury – postanowiono o przebudowie uszkodzonego odcinka. Z powodu znacznej różnicy wysokości terenu - 24 m - liczone się z możliwością zalewania fekaliami terenu parku w przypadku powstania zatorów w kanalizacji. Podjęto więc decyzję o wykonaniu prac modernizacyjnych sieci. Gmina Reszel wyasygnowała środki na przebudowę problematycznego odcinka. WPK nie planowało wydatków na modernizację sieci gdyż zadanie to było zadaniem zaplanowanym przez Gminę. Jako zadanie własne WPK w AKPOŚK była ujęta tylko przebudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Reszlu.

(akta kontroli str. 149-212, 602, 667-673)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka opracowała i przedłożyła Wieloletni plan rozwoju, który został uchwalony przez Radę Miejską. Plan ten nie ujmował jednak niektórych zadań wykazanych w AKPOŚK 2017, tj. m.in. budowy i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Należy jednak zaznaczyć, że mimo trudności finansowych Spółka w 2020 r. wybudowała odcinek głównej sieci kanalizacji sanitarnej w m. Robawy, opracowała projekt budowlany sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej w mieście Reszel, a także wykonał modernizację odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel. Stwierdzono jednak, że Spółka przekazywała do Urzędu Gminy nierzetelne dane do sporządzenia sprawozdań z realizacji KOPŚK za lata 2018 – 2019, bowiem część z nich nie była zgodna z dokumentacją źródłową.

OBSZAR

2. Zbieranie ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

2.1. W badanym okresie liczba mieszkańców Gminy Reszel²⁷ wynosiła: 7 389 w 2018 r., 7 247 w 2019 r. i 7 423 w 2020 r. (30 września). Liczba mieszkańców zamieszkałych oraz czasowo zameldowanych na terenie aglomeracji przedstawiała się następująco:

- 5 150 osób w 2018 r. – 69,7 % ogółu mieszkańców gminy,
- 5 026 w 2019 r. – 69,4 %,
- 5 198 w 2020 r. (30 września) – 70 %.

Według stanu na 30 września 2020 r. Spółka posiadała 655 przyłączy kanalizacyjnych do 1 017 nieruchomości zlokalizowanych na terenie aglomeracji. Z właścicielami lub zarządcami tych nieruchomości zawarto 999 umów na

²⁷ Dane dotyczące liczby mieszkańców Gminy Reszel, Spółka uzyskał z Urzędu Gminy.

dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, w tym z jedną spółdzielnią (19 budynków) oraz 77 wspólnotami mieszkaniowymi.

Spółka nie posiadała danych dotyczących liczby przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na terenie gminy, w tym na terenie aglomeracji oraz o liczbie mieszkańców korzystających z tych zbiorników, a także z lokalnych sieci kanalizacyjnych zarządzanych przez inne podmioty gospodarcze. Brak ww. danych Prezes Zarządu WPK wyjaśnił tym, że w umowie Spółki nie zapisano obowiązku prowadzenia rejestru zbiorników na nieczystości płynne i przydomowych oczyszczalni ścieków. Podał również, że raz na kwartał Spółka składa do Urzędu Gminy sprawozdanie z ilości ścieków odebranych z szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz rejestr zawartych umów. Spółka prowadzi też rejestr adresów nieruchomości i ilości ścieków z nich odebranych i zrzuconych do oczyszczenia w oczyszczalni ścieków w Reszlu, monitoruje jakość odbieranych ścieków, jednak nie ma narzędzi do zmuszenia mieszkańców do regularnego opróżniania zbiorników.

Spółka nie posiadała również danych o liczbie mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie wyznaczonej aglomeracji, umożliwiających analizę potrzeb w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji sieci kanalizacyjnych.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił to tym, że Spółka przyjmuje za ilość ścieków wytworzonych przez gospodarstwa ilości pobranej wody. Podał też, że z powodu wyposażenia nieruchomości w wodomierze - umowy zawarte na dostawę wody i odbiór ścieków nie określają liczby osób zamieszkujących daną nieruchomość. Ilość osób korzystających z kanalizacji zarówno sieciowej, jak i z szamb oraz przydomowych oczyszczalni ścieków jest możliwa do ustalenia tylko wg deklaracji o liczbie osób zamieszkujących nieruchomości do celów ustalenia opłaty za nieczystości stałe składanych do Urzędu Gminy w Reszlu.

(akta kontroli str. 64, 91, 215-216, 667-671)

W latach 2018-2020 (30 września) Spółka nie wnioskowała do Burmistrza Reszla o podjęcie działań w celu zapewnienia podłączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej nieruchomości, w celu optymalizacji kosztów zbierania i oczyszczania ścieków.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że podczas wykonywania inwestycji kanalizacji sanitarnej brany był pod uwagę efekt ochrony środowiska, jak również efekt ekonomiczny w obrębie aglomeracji. Podał też, że siedlisk i gospodarstw zbyt odległych od sieci kanalizacyjnej nie przewidywano do podłączenia ze względów ekonomicznych dlatego też alternatywnie wyrażano zgodę na instalowanie oczyszczalni przydomowych i budowę zbiorników bezodpływowych.

(akta kontroli str. 216, 667-671)

2.2. Spółka prowadziła ewidencję awarii sieci wodno-kanalizacyjnej, w której odnotowywano m.in.: datę i miejsce powstania awarii oraz wykonane roboty dotyczące ich usunięcia.

Na podstawie dziennych planów pracy oraz informacji przekazywanych co roku Burmistrzowi m.in. w zakresie częstotliwości, przyczyn i czasu trwania awarii ustalono, że w badanym okresie miały miejsce dwie awarie głównej sieci kanalizacyjnej, które usunięto w czasie 4-5 godzin, tj. w:

- 2018 r. podczas budowy przyłącza w mieście Reszel (ul. Warmińska) uszkodzona została sieć, co skutkowało tworzeniem się zatorów. W toku naprawy uszkodzonej sieci wypompowano taborem asenizacyjnym ok. 15 m³ ścieków i wywieziono na oczyszczalnię ścieków (nie doszło do wydostania się ścieków do środowiska).

- 2019 r. – w wyniku naturalnego zużycia fragmentu głównej sieci kanalizacji kamionkowej w mieście Reszel (ul. Rynek) powstał zator. W toku naprawy uszkodzonej sieci, ścieki były przepompowywane do sąsiedniej studzienki (nie doszło do wydostania się ścieków do środowiska).

W badanym okresie, Spółka w 66 przypadkach usuwała również awarie na przyłączach kanalizacyjnych, nieskutkujących koniecznością wyłączenia z eksploatacji ich fragmentu. Tym samym nie doszło do odprowadzenia ścieków bez ich uprzedniego oczyszczenia.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że rejestr awarii sieci wodno-kanalizacyjnych został założony zgodnie z decyzją nr GB.7036-1/02 Zarządu Miejskiego w Reszlu. Wskazał też, że niesystematycznie dokonywano wpisów awarii sieci i przyłączy kanalizacyjnych, a oddzielny rejestr awarii sieci kanalizacyjnej założono 27 listopada 2020 r.

(akta kontroli str. 217-227, 667-671)

2.3. W latach 2018 – 2020, Spółka corocznie zlecała wykonanie kontroli instalacji elektrycznych przepompowni zainstalowanych w sieci kanalizacyjnej tłocznej w zakresie badania ochrony przed porażeniem przez samoczynne wyłączenie. Kontrole te dały wynik pozytywny umożliwiającą eksploatację badanych instalacji.

W książce obiektu budowlanego sieci kanalizacji sanitarnej (tablica nr 4 – wykaz protokołów okresowych kontroli stanu technicznego obiektu - przeprowadzanych co najmniej jeden raz w roku) wykazano pięć protokołów z kontroli, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego, w tym: z grudnia 2007 r. i 2010 r. z kontroli sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej w miejscowości Pilec objętej gwarancją wykonawcy oraz trzy protokoły z badań skuteczności zerowania w przepompowniach ścieków z 2011 r., 2019 r. i 2020 r. W książce tej w tablicy nr 5 – wykaz protokołów okresowych kontroli stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu - przeprowadzanych co najmniej raz na 5 lat nie dokonano żadnych wpisów dotyczących kontroli, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego.

W okresie objętym kontrolą oraz w latach wcześniejszych (2011 – 2017), Spółka nie posiadała protokołów z przeprowadzonych pięcioletnich okresowych kontroli stanu technicznego obiektu budowlanego, tj. 19 komór przepompowni wybudowanych w ciągu sieci kanalizacji tłocznej, wymaganych art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa Budowlanego.

Gmina Reszel przekazała²⁸ Spółce wezwanie Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Kętrzynie (dalej „PINB”) otrzymane 24 czerwca 2020 r. W ww. wezwaniu, PINB zobowiązał osobę umocowaną do reprezentowania Gminy do udostępnienia dokumentów związanych z utrzymaniem i użytkowaniem obiektów budowlanych w zakresie gospodarowania ściekami (oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania, przepompownie), w tym wykazu obiektów z lokalizacją, książek obiektów budowlanych wraz z aktualnymi protokołami z okresowych kontroli rocznych i pięcioletnich.

Ustalono, że przeprowadzone przez Spółkę w czerwcu 2020 r. przeglądy, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 Prawa budowlanego, wykonane po wezwaniu PINB, objęły sześć obiektów budowlanych, w tym: cztery Stacje Uzdatniania Wody (dalej „SUW”), trzy budynki na terenie oczyszczalni (budynek: kratowni, wirówki i socjalny) oraz budynek administracyjno-socjalny Spółki. Nie wykonano przeglądu stanu

²⁸ Przekazano 29.06.2020 r.

technicznego obiektów budowlanych, tj. 19 komór przepompowni usytuowanych w sieci kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji Reszel.

(akta kontroli str. 228-255, 332-358)

2.4. W okresie objętym kontrolą, Spółka nie planowała remontów sieci kanalizacji sanitarnej, w tym przepompowni i pomp. Wszystkie przeprowadzane remonty były remontami bieżącymi w zakresie zapewniającym ciągłość pracy sieci oraz usuwania powstałych awarii. Wskazano natomiast, że w Wieloletnim planie rozwoju ujęto zakup pomp do przepompowni nie określając miejsca ich wymiany – w zależności od potrzeb wynikających z awarii.

(akta kontroli str. 256)

2.5. W badanym okresie do Spółki wpłynęło 12 wniosków²⁹ o wydanie warunków do podłączenia nieruchomości do kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie, a nieruchomości zostały podłączone do sieci. Z właścicielami tych nieruchomości zawarto też umowy na dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków.

(akta kontroli str. 257)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W okresie objętym kontrolą oraz w latach wcześniejszych (2011 – 2017), Spółka nie wykonała pięcioletnich okresowych kontroli stanu technicznego obiektu budowlanego, tj. 19 komór przepompowni usytuowanych w ciągu tłocznej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji Reszel, wymaganych art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa Budowlanego (opis w pkt. 2.3 str. 13 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że Spółka nie posiada wiedzy o przyczynach zaniechania wykonywania przeglądów w latach ubiegłych. W roku 2019 nie wykonano przeglądu żadnego odcinka sieci z powodu zmiany zarządu i braku wiedzy nowego zarządu o konieczności jego wykonania. Brak pełnego oglądu spraw spowodowany był także długotrwałym zwolnieniem lekarskim pracownika inżynierii produkcji zajmującego się tym zagadnieniem. W roku 2020 wykonano tylko cząstkowy monitoring z powodu braku środków finansowych na przegląd całej sieci, a brak przeglądu obiektów technologicznych w oczyszczalni ścieków wiązał się z planowaną i spodziewaną w 2021 r. przebudową oczyszczalni i wydatek na ten przegląd wydawał się niecelowy. Podał też, że Spółka od 2020 r. będzie sukcesywnie dokonywała odcinkowego przeglądu stanu sieci kanalizacji sanitarnej. Pierwszy przegląd kamerą z nagraniem na płycie CD został wykonany we wrześniu 2020 r. i obejmował odcinek sieci w ulicy Podmiejskiej w Reszlu. Przeglądu dokonało Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kętrzynie.

(akta kontroli str. 228-249, 667-671)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka corocznie wykonywała kontrole w zakresie badania ochrony przed porażeniem instalacji elektrycznych pomp zamontowanych w przepompowniach zainstalowanych w sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji. Nie w pełni natomiast wywiązała się z obowiązku wynikającego z art. 62 ust. 1 pkt 2, nie wykonała bowiem pięcioletnich okresowych kontroli stanu technicznego obiektu budowlanego, tj. 19 komór przepompowni zamontowanych w ww. sieci. Ustalenia tych kontroli mogłyby być przydatne w identyfikacji odcinków najbardziej narażonych na awarie i odpowiednim zaplanowaniu remontów.

²⁹ Cztery w 2018 r., sześć w 2019 r. i 2 w 2020 r. do 30 września.

3. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych

Opis stanu faktycznego

3.1. Zapewnienie właściwego oczyszczania ścieków komunalnych

3.1.1. Spółka posiadała, ważne do 31 grudnia 2025 r., pozwolenie wodnoprawne zezwalające na odprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych z oczyszczalni w Reszlu do rzeki Sajny, wydane decyzją Starosty Kętrzyńskiego z dnia 16 grudnia 2015 r. (znak: RŚ 6341.51.2015). W pozwoleniu określono następujące warunki odprowadzania ścieków do rzeki Sajny, tj.:

- ilość odprowadzanych ścieków komunalnych nie może przekraczać: $Q_{maxh} - 73,38 \text{ m}^3/h$, $Q_{\text{śrd.}} - 1\,100 \text{ m}^3/h$, $Q_{max \text{ rok}} - 602\,250 \text{ m}^3/\text{rok}$;
- dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do rzeki Sajny nie powinny przekraczać: $BZT_5 - 25 \text{ mg O}_2/l$, $ChZTcr - 125 \text{ O}_2/l$, zawiesina ogólna – 35 mg/l ,
- w czasie awarii urządzeń istotnych dla realizacji pozwolenia wodnoprawnego wprowadzane do rzeki Sajny ścieki komunalne nie powinny zawierać substancji zanieczyszczających w ilościach przekraczających: $BZT_5 - 37,5 \text{ mg O}_2/l$, $ChZTcr - 187,5 \text{ O}_2/l$, zawiesiny ogólne – $52,5 \text{ mg/l}$.

W pozwoleniu nie określono wartości wymaganej dla wskaźników azot ogólny i fosfor ogólny, bowiem są to wartości wymagane wyłącznie w ściekach wprowadzanych do jezior i ich dopływów oraz bezpośrednio do sztucznych zbiorników wodnych usytuowanych na wodach płynących³⁰.

W pozwoleniu wodnoprawnym, zobowiązano Spółkę do:

- pomiaru jakości ścieków dopływających do oczyszczalni oraz ścieków wprowadzanych do rzeki Sajny, w ilości nie mniejszej niż cztery próbki w ciągu roku, a w przypadku gdy jedna z tych prób nie spełni wymaganych warunków, w następnym roku pobiera się 12 próbek,
- rejestrowania pomiarów ilości wprowadzanych do rzeki Sajny ścieków komunalnych,
- przeprowadzania prac remontowych wylotu ścieków w celu zachowania jego funkcji,
- zapewnienie sprawnego działania urządzeń odprowadzających i oczyszczających ścieki poprzez systematyczne przeglądy techniczne,
- niezwłocznego poinformowania Starosty Kętrzyńskiego oraz Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Olsztynie o wystąpieniu awarii trwającej 2-3 dni mogącej spowodować konieczność zrzutu do rzeki Sajny ścieków nieoczyszczonych.

Ww. warunki ujęte w decyzji Starosty Kętrzyńskiego udzielającej WPK pozwolenia wodnoprawnego były zgodne z warunkami określonymi w rozporządzeniu w sprawie warunków wprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 258-260)

³⁰ Objaśnienie 4 do załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1800 dalej „rozporządzenie w sprawie warunków wprowadzania ścieków”), tj.: najwyższe dopuszczalne wartości substancji zanieczyszczających albo minimalny procent redukcji substancji zanieczyszczających dla RLM aglomeracji od 2000 do 9999. Kwestie te reguluje obecnie rozporządzenia Ministra Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz.U. z 2019 poz.1311).

3.1.2. Oczyszczalnia w Reszlu jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną zaprojektowaną na 11 000 RLM o przepustowości 1650 m³/d z możliwością chemicznego strącania związków fosforu przy użyciu koagulantu PIX. W skład oczyszczalni wchodzi następujące obiekty, urządzenia i instalacje:

- stacja sita o prześwicie 3 mm,
- piaskownik poziomy dwukomorowy,
- dwukomorowy zbiornik retencyjny o całkowitej pojemności 727 m³, wyposażony w mieszadła zainstalowane w każdej komorze,
- reaktor biologiczny CBR-FOS, trzykomorowy, z ka każda z trzech komór (o pojemności 390 m³) reaktora biologicznego jest napowietrzana za pomocą strumienic napowietrzających,
- zbiornik zagęszczania osadu nadmiernego o pojemności 138 m³,
- stacja mechanicznego odwadniania osadu z wirówką i instalacjami towarzyszącymi,
- filtr piaskowo-żwirowy odcieków z wirówki i filtr wód nadosadowych ze zbiornika osadu nadmiernego,
- instalacja do dozowania koagulantu PIX,
- instalacje i rurociągi technologiczne oraz urządzenia towarzyszące, np. sterownia,
- przepompownia odcieków z poletka filtracyjnego do kanału za piaskownikiem,
- komora pomiarowa z przepływomierzem SIEMENS,
- rurociąg Ø 400 odprowadzający ścieki oczyszczone, zakończony wylotem w skarpie rzeki Sajny,
- punkt zlewny nieczystości płynnych (2- stanowiskowy).

Dopływające ścieki, po podczyszczeniu mechanicznym na sicie oraz w piaskowniku poziomym kierowane są do zbiornika retencyjnego, którego zadaniem jest stabilizacja dopływu ścieków, uśrednienie stężeń zanieczyszczeń oraz okresowe przetrzymanie ścieków w trakcie pracy reaktorów. Ze zbiornika retencyjnego (w którym następuje hydroliza związków chemicznych, a także uwalnianie amoniaku w procesie amonifikacji) ścieki przepompowywane są do trzech cyklicznie pracujących reaktorów CBR-FOS z osadem czynnym. Reaktory wykonują 3-4 cykle oczyszczania ścieków w ciągu doby (czas trwania jednego cyklu wynosi 6-8 h, w tym czas napowietrzania ścieków i osadu - ok.6 h). Dekantacja ścieków oczyszczonych z reaktorów ma charakter okresowy (zrzut ścieków odbywa się 9-12 razy w ciągu doby) i trwa ok. 30 minut. Do oczyszczania ścieków w reaktorach CBR-FOS przyjęto metodę niskoobciążonego osadu czynnego. Osad czynny oraz ścieki w komorach nityfikacji napowietrzane są strumienicami. Pracą strumienic steruje automatyczna sterownia zainstalowana w budynku socjalno-technicznym, możliwe jest także sterowanie ręczne.

Cykle pracy reaktorów były następujące: napełnianie komory ściekami³¹; napowietrzanie ścieków z osadem czynnym³²; sedymentacja³³; odprowadzanie sklarowanych ścieków³⁴; faza postojowa.

(akta kontroli str. 261-276)

³¹ Faza beztlenowa, podczas której następuje uwalnianie rozpuszczonych ortofosforanów, a także zachodzi proces denitryfikacji, czyli uwalniania azotu w postaci gazowej.

³² Faza tlenowa, podczas której następuje mineralizacja związków organicznych, przemiany związków azotowych w procesie nityfikacji i denitryfikacji, a także wiązanie ortofosforanów w procesie syntezy nowych komórek.

³³ Następuje oddzielenie cząstek osadu czynnego od ścieków oczyszczonych, podczas tej fazy można dokonać odprowadzenia osadu nadmiernego do zbiornika zagęszczania osadu nadmiernego.

³⁴ Dekantacja; proces ten odbywa się poprzez zamontowany w reaktorach dekanter pływający, który odprowadza oczyszczone ścieki na filtr piaskowo-żwirowy w pierwszych kilku minutach, a następnie do odbiornika.

3.1.3. Oględziny oczyszczalni ścieków przeprowadzone 23 listopada 2020 r., w ramach zleconej przez NIK kontroli doraźnej³⁵, przez WIOŚ z udziałem przedstawicieli Spółki oraz kontrolera NIK wykazały m.in., że osad czynny w trzykomorowym zbiorniku reaktora czynnego CBR-FOS był słabo rozwinięty, posiadał jednak barwę brunatną i prawidłowy zapach. W reaktorze 2 (z którego w chwili oględzin odbywał się proces spustu ścieków oczyszczonych), stwierdzono wynoszenie osadu na powierzchnię sklarowanych ścieków. Pierwsza faza zrzutu ścieków o barwie ciemnoszarej, przed spustem ścieków oczyszczonych do rzeki Sajny (niosąca ze sobą osad nadmierny), kierowana była na filtr piaskowo-żwirowy, a po około 5 minutach gdy ściek nie posiadał barwy ciemnoszarej, odpływ strumienia ścieków został przekierowany na kanał odpływowy do rzeki Sajny. Wg oceny organoleptycznej ścieki oczyszczone odpływające do odbiornika były mętne i o barwie jasnoszarej i zapachu gnilnym, co wskazywało na przenikanie osadu do środowiska. Na dnie odbiornika ścieków (rzeka Sajna), poniżej wylotu kolektora zrzutowego z oczyszczalni stwierdzono występowanie osadów typu ściekowego, a na roślinności makrofitywej stwierdzono obecność tzw. „grzyba ściekowego” rozwijającego się w sytuacjach związanych z wprowadzaniem niedostatecznie oczyszczonych ścieków do środowiska.

Ponadto oględziny wykazały, że odcieki z filtra piaskowo-żwirowego (pierwszy zrzut) były odprowadzane bezpośrednio do rzeki Sajny. Zgodnie z technologią opisaną w operacie wodnoprawnym, stanowiącym podstawę do wydania obowiązującego pozwolenia wodnoprawnego, odcieki z filtra pierwszego zrzutu kierowane są do rzeki, zaś odcieki wychodzące z wirówki na drugi filtr piaskowo-żwirowy, powinny być zawracane na zbiornik retencyjny za pomocą przepompowni odcieków (drugi filtr nieeksploatowany z uwagi na niewykorzystywanie wirówki).

Oględziny wykazały też, że stan techniczny oczyszczalni wskazuje na konieczność podjęcia prac remontowych, tj. stwierdzono ślady korozji elementów metalowych konstrukcji zbiorników reaktora osadu czynnego CBR-FOS oraz ubytki w betonowych obmurówkach zbiornika retencyjnego i zbiornika reaktora. Powyższe usterki nie wpływały na prawidłowy proces oczyszczania ścieków.

WIOŚ, w protokole z kontroli WPK wskazał następujące nieprawidłowości:

- odprowadzanie do środowiska rzeki Sajny, ścieków zawierających ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń³⁶ (opis w pkt. 3.1.6. wystąpienia str. 21-22)
- nieeksploatowanie urządzeń i obiektów ciągu osadowego w układzie technologicznym oczyszczalni ścieków,
- niepoinformowanie WIOŚ w Olsztynie oraz Starosty Kętrzyńskiego o wystąpieniu awarii oczyszczalni ścieków mogącej spowodować konieczność zrzutu do rzeki Sajny ścieków nieoczyszczonych³⁷,
- brak wpisów w dzienniku eksploatacji oczyszczalni ścieków wszystkich zauważonych odstępstw od normalnej pracy obiektu,
- prowadzenie ewidencji dla odpadu o kodzie 19 08 05 - ustabilizowane komunalne osady ściekowe za pomocą niewłaściwego dokumentu ewidencji,

³⁵ Na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

³⁶ Wskazano jako wykroczenie z art. 476 ust. 1 ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r., poz. 310) – korzystanie z wody lub wykonywanie urządzeń wodnych albo innych czynności wymagających pozwolenia wodnoprawnego bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego lub z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu.

³⁷ Wskazano jako wykroczenie art. 351 ust. 1 ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) - Eksploatacja instalacji bez wymaganego pozwolenia lub z naruszeniem jego warunków - naruszenie warunków.

Opis stanu
faktycznego

- prowadzenie przetwarzania odpadów (ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych w procesie odzysku R3 na składowisku odpadów w m. Worławki) bez wymaganego zezwolenia (opis w pkt. 3.2.3. wystąpienia str. 23-24).

W zarządzeniu pokontrolnym skierowanym do Prezesa Zarządu WPK, WIOŚ zobowiązał kontrolowanego do wykonania w wyznaczonym terminie sześciu obowiązków w nim określonych, tj.:

- podjęcia natychmiastowych działań w celu wyeliminowania przyczyny występowania przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych odprowadzanych do rzeki Sajny,
- eksploataowania, zgodnie z założeniami technologicznymi, urządzeń i obiektów wchodzących w skład ciągu osadowego oczyszczalni ścieków w m. Reszel,
- niezwłocznego informowania Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska oraz właściwego miejscowo Dyrektora Zarządu Zlewni Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie o wystąpieniu awarii oczyszczalni ścieków, mogącej spowodować konieczność zrzutu do rzeki Sajny ścieków nieoczyszczonych,
- odnotowywania w dzienniku eksploatacji oczyszczalni ścieków wszystkich zauważonych odstępstw od normalnej pracy oczyszczalni ścieków,
- prowadzenia ewidencji ilości i jakości odpadu o kodzie 19 08 05 (ustabilizowane komunalne osady ściekowe) za pomocą karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych,
- zaprzestania przetwarzania odpadów o kodzie 19 08 05 (ustabilizowane komunalne osady ściekowe) bez wymaganego zezwolenia.

(akta kontroli str. 263-279, 295-297, 303-331)

WIOŚ, za przetwarzanie odpadów o kodzie 19 08 05 (ustabilizowane komunalne osady ściekowe) bez wymaganego zezwolenia właściwego organu ochrony środowiska, decyzją³⁸ z 16 lutego 2021 r. wymierzył WPK administracyjną karę pieniężną w wysokości 10 tys. zł. Nałożoną karę, WPK wpłaciło 22 lutego 2021 r. na konto WIOŚ w Olsztynie.

(akta kontroli str. 298-302)

3.1.4. WPK posiadał protokoły z rocznej i pięcioletniej kontroli stanu sprawności technicznej i wartości użytkowej obiektów budowlanych oczyszczalni ścieków przeprowadzonych w czerwcu 2020 r., na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 Prawo budowlane, tj.:

- Pięcioletniej z elementami kontroli rocznej³⁹, którą objęto część ogólnobudowlaną, w tym: małą architekturę (m.in. chodniki, odwodnienia, zieleń, ogrodzenie, śmietniki, kontenery), ściany zewnętrzne i elewacje, dachy i pokrycia, drzwi wejściowe - dla budynku magazynowo-socjalnego, budynku odsączania ścieków (wirówka), budynku kratowni (sita). W karcie z przeglądu, stan techniczny tych obiektów oceniano - jako dobry i nie wskazano nieprawidłowości i zaleceń pokontrolnych odnośnie kontrolowanych elementów.
- Rocznej⁴⁰, którą objęto ww. budynki, tj.: budynek socjalny, budynek wirówki, budynek kratowni (sita). Kontrola ta została przeprowadzona w zakresie instalacji wodociagowych, kanalizacyjnych, centralnego ogrzewania („co”) i ciepłej wody („cw”). Stan techniczny budynku socjalnego i wirówki określono na dobry bez uwag i bez określenia terminu usunięcia nieprawidłowości. Stan

³⁸ WIOŚ-I.KO.7062.2.84.3.2021.msz.

³⁹ Karta przeglądu z 23 czerwca 2020 r.

⁴⁰ Trzy protokoły z 30 czerwca 2020 r.

techniczny budynku kratowni określono na dostateczny, a w uwagach zalecono odnowić (przed następnym przeglądem) powłokę malarską lub wymienić odcinek rury stalowej zasilającej ślimak.

Ww. kontrole nie objęły badaniem stanu technicznego instalacji i urządzeń budowlanych wchodzących w układ technologiczny oczyszczalni ścieków takich jak: piaskownik, dwukomorowy zbiornik retencyjny, trzykomorowy reaktor CBR, zbiornik zagęszczania osadu nadmiernego, zbiornik filtracyjny odcieków (filtr piaskowo-żwirowy), stawu filtracyjnego (żwirowy), punktów zlewnych nieczystości płynnych dowożonych samochodami asenizacyjnymi, a także wylotu rurociągu odprowadzającego ścieki oczyszczone do rzeki Sajny.

W sierpniu 2020 r. wykonano kontrolę przewodów kominowych na terenie Oczyszczalni, w wyniku której stwierdzono ubytek powłok tynkarskich na kominie od kotła na paliwo stałe. W protokole wskazano, że naprawę powłok tynkarskich należy wykonać przed okresem grzewczym.

Analiza książki obiektu budowlanego (oczyszczalni ścieków,) protokołów okresowych kontroli oraz umów na wykonanie tych kontroli wykazała, że Spółka nie posiadała żadnego innego protokołu z kontroli obiektów budowlanych rocznych i pięcioletnich wymaganych art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 Prawo budowlane wykonanych w latach wcześniejszych, tj. przed czerwcem 2020 r. Natomiast zlecone przez Spółkę w 2020 r. okresowe kontrole wykonano po wezwaniu przez PINB, do udostępnienia dokumentów z przeprowadzonych kontroli obiektów budowlanych związanych z gospodarowaniem ściekami (oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania, przepompownie).

(akta kontroli str. 228, 250-255, 263-276, 303-371, 663-666)

3.1.5. Spółka nie planowała remontów obiektów budowlanych, tj.: budynków, urządzeń i instalacji technologicznych oczyszczalni ścieków oraz przepompowni. Wszystkie przeprowadzane remonty były remontami bieżącymi (zależnymi od potrzeb) w zakresie zapewniającym ciągłość pracy oczyszczalni ścieków. W badanym okresie w dzienniku eksploatacji oczyszczalni ścieków w Reszlu nie wykazano żadnych awarii urządzeń i instalacji technologicznych. Odnotowywano w nim m.in.: datę i nazwisko obsługującego na zmianie pracownika, cykle pracy trzech reaktorów biologicznych CBR z wyszczególnieniem godzin: pompowania i mieszania, napowietrzania, sedymentacji i dekantacji, pogodę, stan licznika ścieków oczyszczonych wprowadzanych do rzeki.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że: w latach 2018-2020 nie były planowane gruntowne remonty oczyszczalni ścieków z powodu spodziewanej jej modernizacji. Przeznaczano środki tylko na bieżącą eksploatację, bieżące naprawy i wymianę zużytych części i elementów ciągu technologicznego. Podał też, że: konieczność modernizacji oczyszczalni ścieków nie była uzależniona od uszkodzeń obiektu, ale z powodu ponoszenia coraz większych nakładów na uzyskanie wymaganego prawem stopnia oczyszczenia ścieków, co prowadziło do poszukiwania rozwiązań pozwalających na przebudowę istniejącej technologii i zastąpienie jej mniej energochłonnymi urządzeniami.

(akta kontroli str. 372-379, 663-666)

3.1.6. W latach 2018-2020 (30 września), Spółka dysponowała łącznie 22 sprawozdaniami z badań jakości ścieków, w tym: dopływających do oczyszczalni w Reszlu surowych ścieków (11 sprawozdań) oraz ścieków oczyszczonych wprowadzanych do rzeki Sajny (11 sprawozdań) w zakresie BZT₅, ChZT_{Cr} oraz zawiesiny ogólnej. Badania te wykonywało, w każdym kwartale okresu objętego kontrolą, jako próbę średniodobową, laboratorium środowiskowe w Pszczynie

posiadające akredytację⁴¹. Wyniki badań wykazywały, że odprowadzane do rzeki Sajny ścieki oczyszczone nie przekraczały dopuszczalnych stężeń określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

W latach 2018-2020 (30 września), na podstawie art. 304 ust. 1 pkt. 2 lit. c Prawo wodne, Spółka przekazała do WIOŚ (przed upływem 30 dni od dnia zakończenia pomiaru) 11 informacji obejmujących m.in. wyniki pomiarów ilości i jakości wprowadzanych ścieków do wód lub do ziemi na formularzu określonym w załączniku nr 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 20 stycznia 2020 r. w sprawie formy i układu przekazywanych wyników pomiarów ilości pobranych wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi⁴². Wszystkie wyniki pomiarów ilości i jakości wprowadzanych ścieków do wód lub do ziemi przedłożone przez Spółkę do WIOŚ zostały uznane przez Inspekcję. W okresie objętym kontrolą Spółka nie otrzymała decyzji o ustaleniu opłaty podwyższonej oraz zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie o ustalenie opłaty podwyższonej za odprowadzanie ścieków.

(akta kontroli str. 380-477)

W toku kontroli NIK, w celu określenia jakości ścieków odprowadzanych do środowiska, WIOŚ zlecił Centralnemu Laboratorium Badawczemu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska Oddział w Olsztynie, pobranie prób ścieków do badań laboratoryjnych, tj.:

- średniodobową próbę ścieków oczyszczonych (pobrane w dniach 23-24 listopada 2020 r.),
- próbę chwilową ścieków surowych (pobrana w dniu 24 listopada 2020 r.).

Wyniki tych badań wykazały, że:

- stężenie zanieczyszczeń w ściekach surowych z próby chwilowej wynosiło:
 - BZT₅ - 490 mg O₂/l,
 - ChZT_{Cr} - 946 mg O₂/l,
 - Zawiesiny ogólne - 390 mg/l,
 - Azot ogólny - 85 mg/l,
 - Fosfor ogólny - 10 mg/l,
- stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych odprowadzanych do rzeki z próby średniodobowej wynosiło:
 - BZT₅ - 82 mg O₂/l,
 - ChZT_{Cr} - 262 mg O₂/l,
 - Zawiesiny ogólne - 120 mg/l,
 - Azot ogólny - 40 mg/l,
 - Fosfor ogólny - 6 mg/l.

Uzyskane wyniki z badań próbki średniodobowej ścieków oczyszczonych odprowadzanych do rzeki Sajny wykazały, że ścieki te przekroczyły dopuszczalne stężenia dla wskaźników BZT₅, ChZT_{Cr} oraz zawiesiny ogólnej w stosunku do wartości dopuszczalnych określonych w decyzji Starosty Kętrzyńskiego (pozwolenie wodnoprawne), tj. o:

- 57 mg O₂/l - BZT₅ (przekroczenie o 228%),
- 137 mg O₂/l - ChZT_{Cr} (o 109,6%),
- 85 mg/l - zawiesiny ogólnej (o 242,9%).

⁴¹ Nr akredytacji – AB 1232.

⁴² Dz. U. z 2020 r., poz. 144.

Badania te wykazały też, że stężenia fosforu ogólnego i azotu ogólnego w odprowadzanych ściekach przekraczały dopuszczalne stężenia określone dla tych wskaźników w zał. nr 3 do rozporządzenia w sprawie warunków wprowadzania ścieków z 2019 r., tj. były one wyższe odpowiednio o 4 mg P/l (przekroczenie o 200%) i o 25 mg N/l (166,7%).

(akta kontroli str. 263-285)

3.2. Zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych

3.2.1. W latach 2018-2020 (30 września) Spółka w procesie eksploatacji oczyszczalni ścieków nie wytwarzała odpadów niebezpiecznych. W ww. okresie wytwarzała następujące odpady:

- ustabilizowane komunalne osady ściekowe (19 08 05) - w ilości 28,00 Mg w 2018 r., 30,50 Mg w 2019 r. i 18,50 Mg w 2020 r. (30 września),
- skratki (19 08 01) odpowiednio – 3,55 Mg, 9,74 Mg i 12,90 Mg,
- zawartość piaskowników (19 08 02) – 13,42 Mg, 18,74 Mg i 0,445 Mg.

Spółka nie posiadała pozwolenia na wytwarzanie odpadów w procesie eksploatacji oczyszczalni ścieków. Zgodnie z art. 180a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, pozwolenie na wytwarzanie odpadów jest wymagane do wytwarzania odpadów:

- 1) o masie powyżej 1 Mg rocznie - w przypadku odpadów niebezpiecznych lub
- 2) o masie powyżej 5000 Mg rocznie - w przypadku odpadów innych niż niebezpieczne.

W badanym okresie, Spółka dysponowała ośmioma sprawozdaniami z badań wytworzonych osadów ściekowych wykonanych przez laboratorium środowiskowe w Pszczynie. W sprawozdaniach z tych badań podano, że badany osad może być stosowany m.in.:

- w rolnictwie oraz do rekultywacji gruntów na cele rolne,
- do rekultywacji gruntów na cele nie rolne,
- przy dostosowaniu gruntów do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu lub roślin nieprzeznaczonych do spożycia i produkcji pasz.

Zgodnie z operatem wodnoprawnym (opracowany w 2015 r.), osady z piaskowników oraz skratki wywożone miały być na wysypisko gminne w Worplawkach (zarządzane przez Spółkę), a ustabilizowane osady ściekowe wykorzystywane na cele rolnicze i do rekultywacji ww. składowiska odpadów.

(akta kontroli str. 303-331, 467-532, 592-593)

Spółka na zagospodarowanie (w okresie objętym kontrolą) odpadów wytwarzanych na terenie oczyszczalni ścieków, zawarła umowy z trzema podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą lub badawczą:

- 1 grudnia 2017 r. ze Stacją Dydaktyczno-Badawczą w Łężanach, na przekazanie ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych w celu zagospodarowania w procesie R10, tj. nawożenia gleby pod plantacją wierzby opałowej. Umowę zawarto na czas określony, tj. od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.
- 2 stycznia 2018 r. z TECHNIKA Sp. z o.o. w Poznaniu, na przekazanie odpadów (skratki i zawartość piaskowników) w celu ich odzysku zgodnie z decyzją Starosty Braniewskiego⁴³ na prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania odpadów na terenie m. Żugienie, Gmina Pieniężno. Umowa obowiązywała do 31 grudnia 2019 r. Kolejną umowę zawarto 15 stycznia 2020 r., a rozwiązano ją 9 marca 2020 r.

⁴³ Z dnia 12.02.2013 r. nr Śl.6233.1.2013.

- 31 grudnia 2019 r. z Międzygminnym Zakładem Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych „Sękity” Sp. z o.o. z siedzibą w Bisztynku-Kolonii, na odbiór i unieszkodliwianie m.in. odpadów komunalnych (ustabilizowane komunalne odpady ściekowe, skratki, zawartość piaskowników) zgodnie z posiadanymi przez odbiorcę pozwoleniami⁴⁴.

(akta kontroli str. 533-566)

Na podstawie kart przekazania odpadów ustalono, że wytworzone na oczyszczalni ścieków w Reszlu odpady zostały przekazane w:

- 2018 r.
 - ustabilizowane komunalne osady ściekowe w ilości 90 Mg, w tym: 30 Mg na teren składowiska w Worpławkach (eksploatowane przez kontrolowaną jednostkę) do wykonania okrywy rekultywacyjnej składowiska, 60 Mg Stacja Dydaktyczno-Badawcza w Łężanach (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – „UW-M”) do nawożenia gleby pod plantacją wierzby opałowej,
 - skratki – 15,6 Mg - Technika Sp. z o.o. Poznań w m. Żugienie w celu unieszkodliwiania w procesie R5 „recykling lub odzysk materiałów nieorganicznych”,
 - zawartość piaskowników – 4,5 Mg - Technika Sp. z o.o. Poznań w m. Żugienie (gmina Pieniężno) w celu unieszkodliwiania w procesie R5,
- 2019 r.
 - ustabilizowane komunalne osady ściekowe w ilości 30,0 Mg na teren składowiska w Worpławkach,
 - skratki – 11,24 Mg - Technika Sp. z o.o. Poznań w m. Żugienie w celu unieszkodliwiania w procesie R5,
 - zawartość piaskowników – 18,74 Mg - Technika Sp. z o.o. Poznań w m. Żugienie w celu unieszkodliwiania w procesie R5,
- 2020 r. (30 września)
 - ustabilizowane komunalne osady ściekowe w ilości 12,5 Mg na teren składowiska w Worpławkach,
 - skratki – 7,19 Mg - Międzygminny Zakład Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych Sękity Sp. z o.o. w celu unieszkodliwiania w procesie R5.

(akta kontroli str. 482-528, 592-593)

3.2.2. Spółka przed przekazaniem komunalnych osadów ściekowych do nawożenia gleby pod plantacją wierzby opałowej, wykonała badania tych osadów oraz gleby, która miała być nawożona. Badania te przeprowadziło laboratorium środowiskowe w Pszczynie posiadające odpowiednią akredytację. Ponadto Spółka, w związku z art. 96 ust. 7 ustawy o odpadach, przekazała do Stacji Dydaktyczno-Badawczej w Łężanach (UW-M) „Raport ze składu jakościowego komunalnych osadów ściekowych oraz ocenę możliwości ich wykorzystania metodami agrotechnicznymi”, zawierający m.in. wyniki badań osadów i gleby oraz informację o dawkach osadu, które mogą być stosowane na poszczególnych gruntach.

Zgodnie z art. 96 ust. 8 i 9 ustawy o odpadach, Spółka poinformowała WIOŚ w Olsztynie, że planuje przekazać ustabilizowany osad ściekowy na cele rolnicze, tj. do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz oraz o danych władającego powierzchnią ziemi, na której zostanie on wykorzystany.

(akta kontroli str. 567-591)

⁴⁴ Nr OŚ-GO.7243.5.2016 i OŚ-GO.7243.9.2018.

3.2.3. Kontrola WIOŚ przeprowadzona na zlecenie NIK wykazała, że Spółka dysponowała pozwoleniem zintegrowanym na prowadzenie instalacji do składowania odpadów, z wyłączeniem odpadów obojętnych, o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25000 ton, zlokalizowanej w miejscowości Dębnie-Worplawki, wydane decyzją Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 15 maja 2012 r. (OŚ-PŚ.7222.21.201145). Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw⁴⁶, decyzja Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 15 maja 2012 r. udzielająca pozwolenia zintegrowanego, straciła ważność z dniem 5 marca 2020 r.

Kontrola WIOŚ wykazała, że w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 października 2020 r. w procesie eksploatacji oczyszczalni ścieków, wytworzono następujące odpady w ilości:

- 19 08 05 - ustabilizowane komunalne osady ściekowe w ilości 21,0000 Mg;
- 19 08 01 - skratki w ilości 13,1900 Mg;
- 19 08 02 - zawartość piaskowników w ilości 0,4950 Mg.

Na podstawie kart przekazania odpadów ustalono, że w 2020 r. komunalne osady ściekowe zostały przekazane :

- Międzygminnemu Zakładowi Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych Sękity Sp. z o.o. ilości 6,0000 Mg (karta przekazania odpadu z dnia 19.11.2020),
- składowisko odpadów w Worplawkach (eksploatowane przez Spółkę) w ilości 12,500 Mg (karta przekazania odpadu z dnia 15.05.2020 r.).

(akta kontroli str. 263-276, 286-294, 517-520)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spółka w latach 2015 – 2019 nie przeprowadziła na terenie oczyszczalni ścieków w Reszlu, rocznych i pięcioletnich kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych wchodzących w skład oczyszczalni ścieków, tj. budowli, instalacji i urządzeń układu technologicznego oczyszczalni, wymaganych art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 Prawo budowlane.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że: za brak rocznych i pięcioletnich okresowych kontroli stanu technicznego oczyszczalni ścieków w latach 2015-2019 odpowiedzialni są byli prezesi WPK Sp. z o.o.

Należy jednak zauważyć, że Janusz Kozoń funkcję Prezesa Zarządu Spółki sprawuje od maja 2019 r., a pierwsze kontrole okresowe zlecono, dopiero w czerwcu 2020 r. po wezwaniu przez Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Kętrzynie.

(akta kontroli str. 332-347, 360-373, 663-666)

2. Przeprowadzoną w 2020 r. kontrolą roczną i pięcioletnią nie objęto, istotnych dla funkcjonowania oczyszczalni ścieków instalacji i urządzeń budowlanych wchodzących w jej skład, tj.: stanu technicznego: piaskownika, dwukomorowego zbiornika retencyjnego, trzykomorowego reaktora CBR, zbiornika zagęszczania osadu nadmiernego, zbiornika filtracyjnego odcieków (filtr piaskowo-żwirowy), stawu filtracyjnego (żwirowy), punktów zlewnych nieczystości płynnych

⁴⁵ Zmieniona decyzją z dnia 06.11.2012 r., znak: OŚ-PŚ.7222.36.2012 oraz decyzją z dnia 11.09.2013 r., znak: OŚ-PŚ.7222.22.20113.

⁴⁶ Dz. U. z 2018 r., poz. 1592 oraz art. 8 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1579).

dowożonych samochodami asenizacyjnymi, a także wylotu rurociągu odprowadzającego ścieki oczyszczone do rzeki Sajny.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że: nie dokonano oceny stanu technicznego instalacji i urządzeń wchodzących w ciąg technologiczny gdyż uznano to za wydatek niecelowy z uwagi na spodziewaną w roku 2021 przebudowę oczyszczalni ścieków. Cała instalacja jest pod całodobowym nadzorem pracowników, którzy monitorują jej stan pod względem technicznym i technologicznym aby zapewnić bezpieczne użytkowanie.

Należy zaznaczyć, że obowiązek objęcia wszystkich budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu oraz instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska wynikał z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i b Prawo budowlane.

(akta kontroli str. 332-347, 360-373, 663-666)

3. Spółka w dniach 23-24 listopada 2020 r. odprowadzała do rzeki Sajny oczyszczone ścieki nie spełniające warunków określonych w udzielonym pozwoleniu wodnoprawnym. Kontrola WIOŚ wykazała bowiem, że odprowadzane ścieki przekraczały dopuszczalne stężenia dla wskaźników o: 57 mg O₂/l – BZT₅ (przekroczenie o 228%), 137 mg O₂/l – ChZT_{cr} (109,6%), 85 mg/l - zawiesiny ogólnej (242,9%) - (opis w pkt. 3.6.)

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że od dnia 28 października 2020 r. stwierdzono pogarszanie indeksu opadalności, a po wnikliwej obserwacji urządzeń zauważono złe funkcjonowanie strumienicy w CBR II. Wymieniono element strumienicy oraz zamontowano nową pompę do napowietrzania mieszaniny osadu czynnego i ścieków oraz dowieziono osad czynny z oczyszczalni ścieków w Kętrzynie. W dniu kontroli nie osiągnięto jeszcze optymalnego poziomu namnożenia osadu. Indeks opadalności zaczął znacząco wzrastać 2 grudnia 2020 r. i w dniu 8 grudnia osiągnął poziom : CBR I - 340, CBR II - 580 i CBR III - 320. Kolejne badania ścieków wykonane w styczniu i lutym 2021 r. wykazują, że naprawa przyniosła spodziewany efekt, ścieki są oczyszczane skutecznie i wszystkie parametry określone w pozwoleniu wodnoprawnym są dotrzymane.

(akta kontroli str. 263-284, 674-677)

4. Spółka 15 maja 2020 r. przekazała do wykonania okrywy rekultywacyjnej składowiska w Worplawkach (eksploatowane przez kontrolowaną jednostkę) w ilości 12,500 Mg bez wymaganego pozwolenia na przetwarzanie odpadów (opis w pkt 3.2.3.) Kontrola WIOŚ wykazała bowiem, że zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw⁴⁷, decyzja Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 15 maja 2012 r. udzielająca pozwolenia zintegrowanego, straciła ważność z dniem 5 marca 2020 r.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że niedopatrzaniem WPK było przeoczenie terminu ważności posiadanego pozwolenia na przetwarzanie odpadów.

(akta kontroli str. 263-276, 674-677)

OCENA CZĄSTKOWA

WPK, zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym, zlecało laboratorium posiadającemu odpowiednią akredytację, badania ścieków doprowadzonych do oczyszczalni ścieków oraz oczyszczonych ścieków odprowadzanych do rzeki Sajny. Prawdopodobnie też postępowano z komunalnymi osadami ściekowymi powstającymi z oczyszczonych ścieków, przekazując je do zagospodarowania firmom

⁴⁷ Dz. U. z 2018 r., poz.1592 oraz art. 8 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1579).

prowadzącym odpowiednią działalność gospodarczą lub badawczą. Osady te zgodnie z operatem wodnoprawnym były też zagospodarowywane na składowisku zarządzanym przez Spółkę. Jednak jak wykazała przeprowadzona na zlecenie NIK kontrola WIOŚ, Spółka w maju 2020 r. przekazała komunalne osady ściekowe do wykonania okrywy rekultywacyjnej składowiska w Worplawkach w ilości 12,500 Mg bez ważnego pozwolenia. Należy również podkreślić, że w wyniku kontroli zleconej WIOŚ stwierdzono, że Spółka odprowadzała do rzeki Sajny oczyszczone ścieki komunalne, które przekraczały dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń określone w pozwoleniu wodnoprawnym, tj.: przekroczono o 228% BZT₅, o 109,6% ChZT_{Cr} oraz o 242,9% zawiesinę ogólną. Ponadto Spółka nie wywiązała się w pełni z obowiązku kontroli okresowych określonych w art. 62 Prawo budowlane, bowiem przeprowadzonymi kontrolami nie objęto, istotnych dla funkcjonowania oczyszczalni ścieków, instalacji i urządzeń budowlanych wchodzących w jej skład.

OBSZAR

4. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

4.1. Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

4.1.1. W okresie objętym kontrolą WPK nie planował środków finansowych na realizację zadań związanych z gospodarką ściekową, w tym: na zadania inwestycyjne w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Reszel, na bieżące utrzymanie i remonty sieci kanalizacji sanitarnej oraz funkcjonującej oczyszczalni ścieków, a także na zadania określone w AKOPŚK 2017.

Nie zaplanowano też środków finansowych oraz źródeł ich pozyskania na realizację projektu pn. „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu” ujętego w AKPOŚK 2017, stanowiących wkład własny do przewidywanego dofinansowania ze środków zewnętrznych wysokości 666,3 tys. zł (opis w pkt 4.1.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że: z uwagi na słabą kondycję finansową spółki nie ujmowano w planach finansowych nakładów na zadania związane z bieżącą realizacją zadań związanych z gospodarką ściekową oraz zadań wyszczególnionych w AKPOŚK 2017. Podał też, że nakłady ponoszone na bieżące utrzymanie oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnych pokrywane są na bieżąco z opłat z gospodarki ściekowej. Zadania inwestycyjne ujęte w AKPOŚK 2017 będą realizowane w porozumieniu i przy finansowaniu przez Gminę Reszel pod warunkiem pozyskania środków zewnętrznych. Wskazał również, że na wkład własny w projekt „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu” w wysokości 666,3 tys. zł spółka będzie ubiegała się o środki zewnętrzne w formie pożyczki lub dotacji m.in. z NFOŚiGW lub z Banku Gospodarstwa Krajowego. Mimo poprawiającej się, ale ciągle słabej kondycji finansowej spółki, uzyskano zapewnienie poręczenia przez Gminę Reszel zaciągniętego zobowiązania.

(akta kontroli str. 594-601, 663-666)

W badanym okresie Spółka co roku osiągała ujemny wynik finansowy (straty), tj.: - 418,3 tys. zł w 2018 r., - 368,8 tys. zł w 2019 r. oraz przewidywano stratę - 661,5 tys. zł w 2020 r. (na dzień 30 września 2020 r. strata ta wynosiła 154,4 tys. zł). Łączna strata spółki wykazana w bilansie wg stanu na 30 września 2020 r. (wynik z lat ubiegłych) wynosiła – 2 502,7 tys. zł.

Prezes Zarządu WPK podał, że od dnia przejęcia obowiązków Prezesa WPK, podjął działania dotyczące poprawienia sytuacji spółki zarówno pod względem

finansowym, jak i organizacyjnym. Podał też, że pierwszeństwo miało zapobiegnięcie utracie płynności finansowej i niewypłacalności spółki. Wskazał, że w pierwszym roku działalności skupił się głównie na wyciągnięciu spółki z zapaści finansowej, a po pomyślnym rozwiązaniu jednego z problemów, przystępował do rozwiązania następnego. Dodatkowe trudności z całkowitym oglądem sytuacji i stanu spraw w spółce spowodowane zostały przez odejścia pracowników z działu ochrony środowiska, inżynierii produkcji i kierownika oczyszczalni ścieków bez przekazania najbardziej pilnych do wykonania zadań i słabych stron każdego rodzaju działalności.

(akta kontroli str. 605-614, 667-671)

4.1.2. Spółka w kwietniu 2020 r. złożyła wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu” ze środków RPO W-M. We wniosku wskazano m.in., że: całkowita wartość projektu wyniesie 5 228,4 tys. zł, w tym wydatki kwalifikowalne stanowiły kwotę 4 250,7 tys. zł, a wydatki niekwalifikowalne 977,7 tys. zł. Jako źródło finansowania wydatków kwalifikowalnych projektu wskazano: dofinansowanie z RPO W-M w kwocie 3 613,1 tys. zł (85% wartości wydatków kwalifikowalnych) oraz środki własne Spółki w wysokości 637,6 tys. zł (15% wartości wydatków kwalifikowalnych). Wniosek ten w sierpniu 2020 r. został odrzucony przez Instytucję Zarządzającą RPO W-M z powodu negatywnej oceny projektu, tj. niespełnienia kryterium merytorycznego ogólnego (obligatoryjnego) nr 4 „Zgodność projektu z politykami horyzontalnymi UE – zrównoważony rozwój”. W uzasadnieniu odmowy wskazano m.in., że nie określono wpływu działalności przedsiębiorstwa na gatunki objęte ochroną, a mianowicie nie złożono oświadczenia dotyczącego stosowania przepisów o ochronie gatunkowej w ramach projektu wraz z ekspertyzą ornitologiczną i/lub chiropterologiczną, wykonaną w okresie rozrodu zwierząt (maj – lipiec) i/lub w okresie hibernacji nietoperzy (listopad-luty).

Spółka w sierpniu 2020 r. złożyła protest do stanowiska Instytucji Zarządzającej RPO W-M, którego nie uwzględniono. Kolejny wniosek o dofinansowanie tego projektu złożyła w grudniu 2020 r. Całkowity koszt projektu określono na kwotę 5 463,5 tys. zł, przy czym wnioskowana kwota dofinansowania wynosiła 3 775,6 tys. zł, a środki własne na wydatki kwalifikowalne określono w wysokości 666,3 tys. zł.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że po objęciu stanowiska w maju 2019 r., w pierwszej kolejności podjął działania w celu zapobiegnięcie utracie płynności finansowej i niewypłacalności Spółki. Wystąpiły również problemy kadrowe – odejścia pracowników, które utrudniły całkowity ogląd sytuacji i stanu spraw w Spółce. Wskazał też, że po zorientowaniu się, że trwa nabór wniosków na dofinansowania w ramach RPO W-M w zakresie gospodarki wodno-ściekowej – przystąpiono do opracowania i złożenia wniosku na modernizację i przebudowę oczyszczalni ścieków do Departamentu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie.

(akta kontroli str. 615-662, 674-677)

W latach 2018-2020 (30 września) WPK nie występowało do innych instytucji o przyznanie dofinansowania na realizację zadań inwestycyjnych w zakresie budowy, remontów i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej oraz funkcjonującej oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Reszel, np. do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie oraz innych instytucji przyznających takie dofinansowanie ze środków zewnętrznych.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że zadaniem własnym WPK Sp. z o.o. w Reszlu ujętym w AKPOŚK 2017 była modernizacja i przebudowa oczyszczalni ścieków. W roku 2018 została wykonana dokumentacja projektowa, a w roku 2020 złożono

wniosek o dofinansowanie inwestycji w ramach RPO. W roku 2019 nie było możliwe złożenie wniosku z powodu braku zapewnienia sposobu pozyskania środków finansowych na uzupełnienie wkładu własnego. Sytuacja finansowa spółki nie pozwalała na zaciąganie kredytów i nie gwarantowała wykonania inwestycji.

(akta kontroli str. 604, 674-677)

4.2. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

W okresie objętym kontrolą, WPK na realizację zadań w zakresie gospodarki ściekowej, w tym zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych zaksięgowało koszty⁴⁸ w łącznej wysokości 2 543,3 tys. zł, z czego: 890,9 tys. zł w 2018 r., 1 023,7 tys. zł w 2019 r. i 628,7 tys. zł wg stanu na 30 września 2020 r.

Koszty na realizację zadań inwestycyjnych i eksploatacyjnych w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków w ww. okresie wyniosły łącznie 476,5 tys. zł, w tym w:

- 2018 r. – 135,9 tys. zł, z tego: 81,2 tys. zł na opracowanie projektu budowlano-wykonawczego przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków w Reszlu (zadanie ujęte w AKPOŚK 2017), 19 tys. zł na bieżące remonty kanalizacji sanitarnej⁴⁹, 35,8 tys. zł na bieżące remonty oczyszczalni ścieków⁵⁰.
- 2019 r. – 258 tys. zł, z tego: 6 tys. zł na budowę przyłącza sieci kanalizacyjnej w m. Święta Lipka, 4,8 tys. zł na remonty bieżące sieci kanalizacyjnej, 17,2 tys. zł na bieżące remonty oczyszczalni oraz 230 tys. zł na modernizację sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel,
- 2020 r. – 98,8 tys. zł, z tego: 55,2 tys. zł na budowę 153 mb kanalizacji sanitarnej w m. Robawy (zadanie na obszarze wyznaczonej aglomeracji), 16,2 tys. zł na opracowanie dokumentacji budowlanej kanalizacji sanitarnej pod planowaną zabudowę jednorodzinna (zadanie ujęte w AKPOŚK 2017), 19,5 tys. zł na bieżące remonty sieci kanalizacyjnej, 7,9 tys. zł na bieżące remonty oczyszczalni.

Wszystkie koszty na realizację zadań w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych poniesione w latach 2018 – 2020 (30 września) były sfinansowane ze środków bieżących Spółki lub środków finansowych wniesionych przez Gminę Reszel w ramach zwiększenia liczby udziałów Spółki.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że z uwagi na słabą kondycję finansową spółki oraz mając na uwadze modernizację oczyszczalni ścieków w Reszlu nie podejmowano innych zadań ponad bieżącą eksploatację sieci kanalizacji sanitarnej, budowę odcinka sieci sanitarnej w Robawach oraz wykonanie dokumentacji technicznej na budowę sieci deszczowej i sanitarnej w mieście Reszel ujętej w AKPOŚK 2017.

(akta kontroli str. 594-601, 667-671)

W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. podano, że wydatki związane z wykonaniem dokumentacji budowlanej na oczyszczalnię ścieków wyniosły 81,8 tys. zł, tj. były wyższe o 0,6 tys. zł niż Spółka faktycznie wydatkowała na jego opracowanie (81,2 tys. zł). W sprawozdaniu za 2019 r. nie podano żadnych wydatków związanych z realizacją zadań ujętych w AKPOŚK 2017 oraz zadań wykonywanych na obszarze wyznaczonej aglomeracji.

(akta kontroli str. 149-212, 597-601)

⁴⁸ Wykazane wydatki dotyczyły całej gospodarki ściekowej, w tym m.in.: zużycia i zakupu materiałów, usług obcych, zakupu energii elektrycznej i ciepłej, wynagrodzenia pracowników z narzutami, podatki i opłaty.

⁴⁹ 6,4 tys. zł – zakup materiałów, bieżąca konserwacja i naprawy oraz 12,6 tys. zł remonty pomp.

⁵⁰ 32,9 tys. zł – zakup materiałów, bieżąca konserwacja i naprawy oraz 2,8 tys. zł remonty pomp.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spółka nierzetelnie przygotowała złożony w kwietniu 2020 r. wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu” ze środków RPO W-M, bowiem wniosek ten został odrzucony z powodu negatywnej jego oceny, tj. poprzez niespełnienie kryterium merytorycznego ogólnego (obligatoryjnego nr 4) (opis w pkt 4.1.2.)

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że Spółka posiadała opinię RDOŚ, z której wynika, że dla realizacji inwestycji nie istniała konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Również PGW Wody Polskie nie widziały podstaw do wydania deklaracji zgodności projektu z celami środowiskowymi. Mimo to nasz wniosek nie został zakwalifikowany do dofinansowania i nie uwzględniono złożonego przez nas protestu. Opracowaliśmy zatem wymaganą opinię ornitologiczną i przystąpiliśmy do nowego konkursu na dofinansowanie modernizacji. Wniosek został zarejestrowany w dniu 22 grudnia 2020 r.

(akta kontroli str. 615-647, 674-677)

2. W przekazanych do Urzędu Gminy w Reszlu danych do sporządzenia sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017, tj.:

- za 2018 r. – nierzetelnie podano wysokość nakładów poniesionych na wykonanie dokumentacji budowlanej na oczyszczalnię ścieków, bowiem do sprawozdania podano wyższe o 0,6 tys. zł (81,8 tys. zł) koszty niż Spółka poniosła faktycznie (81,2 tys. zł),
- za 2019 r. nie wykazano poniesionych nakładów w wysokości 230 tys. zł na wykonanie modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Reszel.

Prezes Zarządu WPK wyjaśnił, że w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 rok prawdopodobnie doszło do błędu pisarskiego przy podawaniu danych w tysiącach złotych.

W sprawie nieprzekazania danych, do sporządzenia sprawozdania za 2019 r., z wykonanego etapu modernizacji sieci kanalizacyjnej w mieście Reszel, wyjaśnienia Prezesa Zarządu WPK zamieszczono na stronie 10 niniejszego wystąpienia w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 149-212, 594-602, 667-671)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka nie zapewniła finansowania na – ujęte w KPOŚK – zadanie pn. „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Reszlu”, które miała realizować we własnym zakresie. Złożyła natomiast wniosek o pozyskanie środków finansowych z RPO W-M na realizację tego zadania o łącznej wartości 5 463,5 tys. zł oraz wykonała projekt budowy sieci kanalizacyjnych w m. Reszel o wartości 16,2 tys. zł. Na uwzględnienie zasługuje jednak fakt, że w okresie objętym kontrolą Spółka co roku osiągała ujemny wynik finansowy, a częste zmiany na stanowisku kierownika jednostki kontrolowanej mogły mieć istotny wpływ na realizację zadań w zakresie zapewnienia finansowania zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli nie sformułowała uwag. W związku natomiast ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjąć wszelkie możliwe działania dotyczące zapewnienia finansowania zadań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym pełnej realizacji zadań przewidzianych w kolejnych wersjach KPOŚK.
2. Zapewnić przekazywanie rzetelnych danych niezbędnych do sporządzania sprawozdań z realizacji KPOŚK zgodnie z danymi źródłowymi posiadanymi przez Spółkę.
3. Objąć okresowymi kontrolami obiekty budowlane, w tym instalacje i urządzenia służące zbieraniu i oczyszczaniu ścieków, zgodnie z art. 62 ust. 1 i 2 ustawy Prawo budowlane.
4. Podjąć działania dotyczące wyeliminowania przypadków przetwarzania odpadów (ustabilizowane osady ściekowe) bez wymaganego zezwolenia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia 22 kwietnia 2021 r.

Kontroler

Cezary Kasznicki

Główny specjalista kontroli
państwowej

Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie
z up.

Barbara Zajdel
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis